

עטרת שלום

עלון שבועי שיע"י מוסדות קאמנוא בארה"ק, רח' ארזי הבירה 48 ירושלים
בגטיאית ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

גליון מנחה חג הסוכות – שמחת תורה

בס"ד, עיו"ט חג הסוכות
י"ד תשרי תשע"א – שנה ב' גליון ל"ח

זמני הדלקת הנרות ומויו"ט

ירושלים	הרה"ג מיו"ט	ר"ת
5:00	6:11	6:52
ביתר	6:11	6:52
בית שמש	4:59	6:51
בני ברק	5:15	6:49

נא לטמור על קדושת הגליון

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שמחת תורה

וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כַּמֹּשֶׁה אֲשֶׁר יָדְעוּ הוֹי"ה פְּנִים אֶל פְּנִים (דברים לד י).

אפשר לפרש הפסוקים האחרונים של התורה שמדבר בשבחיו של משה רבינו, שזה ידוע מכתבי הארז"ל (שער הכוונות דרושי ר"ה ד"א) שכל העבודה שמר"ה עד שמוני עצרת הוא כדי לתקן החטא של אדה"ר, ולהחזיר את זר"ן שיהיה בבחינת פב"פ, שזה נעשה בשמוני עצרת ע"ש.

זה אומר התורה, שהכוח של משה רבינו היה, שהיה יכול להחזיר את ישראל פנים אל פנים להקב"ה, וכן לכל הדרגות שצריכים לעשות פב"פ, וזה אמרו 'אשר ידעו הוי"ה' דעת הוא לשון התחברות כמש"כ 'והאדם ידע את חוה' (בראשית ד א), שהיה יכול לחבר את ישראל וכן כל הבחינות להוי"ה כדי שיהיה פנים אל פנים.

ולכן קוראים ומסיימים את התורה בדוקא בשמוני עצרת, כדי לרמוז שמושה רבינו היה יכול להחזיר שיהיה פב"פ כמו שהוא בשמוני עצרת.

וממשיך התורה שאיך החזיר ומחזירים את זר"ן כדי שיהיה פב"פ, ע"י 'לכל האתת' שהוא אותיות התורה בלימוד התורה, והוא בחינת אורות הפנימיים. 'והמופתים' הוא בחינת אורות המקיפין, כי מופת רואים אותו כולם, שתיקן אורות הפנימיים והמקיפין כדי שכולם יהיו בבחינת פב"פ. 'אשר שלחו הוי"ה לעשות בארץ מצרים' כדי לתקן כל החלקים של הקדושה שנמצאים שם, שנתפזרו ע"י אדה"ר כידוע. 'לפרעה' מבחינת הער"ף שהוא אחורי הרעת שמושה רבינו היה בחינת הרעת, 'ולכל עבדיו' שאר שש ספירות, עד 'ולכל ארצו' בחינת מלכות שתיקן.

'ולכל היר החוקה' יד' מרמו למלחמת עמלק, כמש"כ 'ויאמר כי יד על כס יה' (שמות יז טו), ופרש"י שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק. שעמלק פגם בו"ה של שם הוי"ה שלא יהיה פב"פ בבחינת זר"ן, והוא ע"י שפגם ג"כ באות אל"ף של כס"א שהוא בחינת דעת (פע"ה שער הקדישים פרק ו), ומשה רבינו נלחם עמו כדי שיהיה הבחינה של פב"פ בזר"ן.

'ולכל המורא הגדול' מרמו למלחמת עוג מלך הבשן, כי במלחמת עוג כתוב 'ויאמר הוי"ה אל משה אל תירא אותו' (במדבר כא ג), רואים שמורא מרמו לעוג, שכולם ממכו עליהם שהם ישמרו מלכוא בני ישראל לארץ ישראל.

'אשר עשה משה' שכל זה עשה משה, ע"י 'לעני כל ישראל' שתיקן את הבחינה של עינים שמשם באה כל הרע שבירת הכלים, וכמו שאומרים חז"ל בירושלמי (ברכות פ"א ה"ה) ליבא ועינא תרין סרסורין דחמאת. וע"י שתיקן הבחינה של העינים היה יכול להחזיר את כל הבחינות פב"פ. והנה עכשיו מתחילים עוד פעם את התורה מבראשית לרמוז שצריך עוד פעם לתקן מחדש את כל הדרגות של השנה החדשה.

(נאמרו בנעילת החג שמחת תורה תשס"ד לפ"ק)

חג הסוכות

אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחגו את חג הוי"ה שבעת ימים ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון (ויקרא כג לט).

צריך להבין למה כתוב 'אך', ורש"י אומר שהוא בא ללמד שלא תדחה את השבת. ואפשר לומר שזה מבואר בשער הכוונות ממרן הארז"ל (שער הכוונות דרושי ר"ה ד"א) שכל העבודה של חודש תשרי שהוא מר"ה עד שמוני עצרת, הוא בא לתקן החטא של אדה"ר, שהיה ביום וא"ו של בריאת העולם שהיה בראש השנה. ולכן כתוב גם אצל יום הכיפורים 'אך בעשור לחדש השביעי' (שם כג כו), שבא ללמד שמלבד מה שכתוב בתורה שיום הכיפורים בא לכפר על עונות של ישראל, הוא ג"כ בא כדי לתקן החטא של אדה"ר כמו שמבואר היטב בשער הכוונות ע"ש,

וכן הוא בא כאן התורה לרמוז באמרו 'אך' שמלבד עצם היו"ט שהוא כמו שאר ימים טובים, הוא בא ג"כ לתקן חלקים מחטא עה"ד כמבואר שם. ולכך אומר התורה 'באספכם את תבואת הארץ' כי יש מ"ד בחז"ל (ברכות מ:): שהעה"ד היה של חטה, לרמוז שביום הזה בא ג"כ לתקן החטא של אדה"ר.

ולכן צריך ג"כ לקחת פרי עץ הדר, כי איתא במדרש (כ"ד טו ז) שרבי אבא דעכו אמר, אתרוג היה, הה"ד (בראשית ג ו) ותרא האשה כי טוב העץ וגו', אמרת צא וראה איזהו אילן שעצו נאכל כפריו, ואין אתה מוצא אלא אתרוג. ואיתא בתיקו"ז (סג). שכל השיטות הם אמת.

והנה גם בבריאת העולם נתקלקלו הפירות, כמו שאומר רש"י על הפסוק 'עץ פרי עשה פרי למינו' (בראשית א יא) וז"ל: 'עץ פרי' שיהא מעם העץ כמעם הפרי, והיא לא עשתה כן, אלא ותוצא הארץ וגו' ועץ עושה פרי ולא העץ פרי, לפיכך כשנתקלל האדם על עונו, נפקדה גם היא על עוניה. רואים שחטא אדה"ר יש לו שייכות לקלקול של הפירות, ולכן מרמו כאן התורה לתיקן קלקול הפירות, כי הרי אתרוג כן נשאר מעם עצו כפריו, וזה מרמו כאן התורה שצריך לקחת מארבע מינים האלו להשפיע לאתרוג שהוא המלכות כידוע, ולכן הגימל מינים משפיעים לאתרוג כדי שיתוקן הענין של מעם עצו כפריו.

וממשיך התורה לומר שמעם של מצות סוכה 'למען ידעו' שהוא בא לתקן הרעת שנתקלקל בחטא עה"ד, כמש"כ שם 'והייתם כאלהים ידעי טוב ורע' (בראשית ג ה).

וגם בא לרמוז תיבת 'אך' שהוא בני' שם אהי"ה בחינת מקיפין (לק"ת פ' בלק). וזה ידוע משער הכוונות (דרושי חג הסוכות ד"ד) שסוכה הוא בחינת מקיפין. והוא ג"כ בחינת לבושין (פע"ה שער הק"ש פכ"ה), והנה אחרי החטא של עה"ד כתוב שעשו לעצמם לבוש כמש"ש 'ויתפרו עלה תאנה ויעשו להם חגרת' (בראשית ג ז), ואח"כ כתוב שהקב"ה עשה להם 'כתנות עור וילבשם', ולכן מרמו כאן התורה בתיבת 'אך' שהוא בא לומר שצריך ג"כ לתקן המקיפין שנתקלקלו ע"י חטא עה"ד. וזהו ג"כ הענין של מצות סוכה שהוא בחי' תיקון המקיפין. (נאמרו ביו"ט סוכות תשס"ד לפ"ק)

חג הסוכות

מצות סוכה

הנה נגלה אלינו בספר פרע"ח (שער הסוכות פ"ה) הנובע ממקום קדוש דברי הוזהר וז"ל: אמנם סוד הענין הוא כי לעולם סוד סוכה הוא בחינות אור בינה המסככת על בנין וע"ש. ודע ידידי כי מקור הבינה בכל עולמות הוא סוד התשובה, כי לפי בחי' העולם כשמדרגות התחתונות נותנים אל לבם להבין ולהשכיל בעוצם גדולת א"ם ב"ה וב"ש, אזי שבים בכל לב ונפש להעלות פירוט מעשיהם בתשובה שלימה לאל אחד, ולידע כי הוא היוצר ובורא, וכל הנבראים מאמיתותו נמצאים הוא ולא זולתו, ולזה נקרא בינה תשובה הוא, כלומר שהוא הוא ואין בלעדו והכל מאתו ומהשגחתו ית"ש.

חג הסוכות, הסגיר את עצמו לבר בסוכה, ואחר כך כשבא לאכול על השולחן המהור שלו, היה אומר: עתה נעניתי מאברהם אבינו ע"ה באושריאל שלו, על ארבעה עקרות שיפקדו בזו השנה, או חמשה או יותר או פחות. וכך היה בכל שנה ושנה.

(הקדמת מהרא"צ מקאמרנא לזוהר חי')

אתרוג

על אילן האתרוג נכתוב שם הוי"ה, כך שמעתי מפה הגאון מוהר"ר יעקב ליפא בעל החוות דעת.

(זוהר חי' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

לולב

לולב ר"ת ל'הודות לך' ול'יחדך ב'אהבה (הפילת שחרית), כדברי חכמינו ז"ל (ברכות נז). הרואה לולב בחלום אין לו אלא לב אחד לאביו שבשמים. שזהו מסגולת נטילת לולב.

(פרי חיים' מרבינו חיים יעקב מקאמרנא)

חג הסוכות תעשה לך שבועת ימים באספך מגרנך ומיקבך (דברים טז יג).

אפשר לרמוז כי זה ידוע שע"י שמחת סוכות משפיע הקב"ה עלינו שפע לכל השנה כולה, וזה הרמז 'חג הסוכות תעשה לך שבועת ימים' שע"י מצות סוכות שקיימתו כראוי בכל המצוות שתלויות בוה, או 'באספך' יהיה לך האסיפה פרנסה לכל השנה וזה הרמז 'באספך מגרנך ומיקבך' ר"ת וס"ת בני' ח"ק, לשון פרנסה כמ"ש המריפני לחם חקי (משלי ל ה) כמבואר במסכת ביצה (טז). השם יתברך ירחם ויעזור לנו שמחה כל השנה, וממילא יהיה לנו ג"כ פרנסה לכל השנה, ויתן לכל איש ואיש די פרנסתו ולכל גויה וגויה די מחסורה, במהרה מעתה ועד עולם אמן.

(מעשה שלום' מרבינו שלום מקאמרנא)

מצות סוכה

הנה על מצות סוכה אמרו חכמינו המעם, כמו שמוכא במסכת אבות (פ"ד מ"א), רבי יעקב אומר, העולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא, התקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס למרקלין. שהעיקר הוא העולם הבא, והעולם הזה הוא רק הכנה לזכות לעולם הבא, כמו שצריכים לתקן ולהכין מערב שבת לשבת, כי מי שמטרח בערב שבת יאכל בשבת (עבודה זרה ג). אבל אומות העולם אין להם עולם הבא, ולכן הם אוכלים ושותים, וכל עיסוקיהם רק מזה העולם, ואין להם שום מושג מעולם הבא, ולכן הם אומרים כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה.

ובזה יובן מה שאיתא בגמרא עבודה זרה (ג). דרש ר' חנינא בר פפא ואיתניא ר' שמלאי, לעתיד לבוא מביא הקב"ה ספר תורה ומניחו בחיקו, ואומר למי שעסק בה יבוא ויטול שכרו, מיד מתקבצין ובאין עובדי כוכבים בערבוביא וכו', אמר להם הקב"ה, אל תכנסו לפני בערבוביא, אלא תכנס כל אומה ואומה וכו', ויש להם מענות שונות לאומות העולם, כלום כפית עלינו הר כנגיית ולא קבלנוה כמו שעשית לישראל וכו', ואמר להם הקב"ה, מצוה קלה יש לי לפני וסוכה שמה וכו', מיד כל אחד ואחד נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו, והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז, וכל אחד ואחד מבטע בסוכתו ע"ש.

ולכאורה קשה למה דוקא ע"י מצות סוכה יהיה להם הנסיון, אם הם ירצו לקיים התורה"ק או לא. אלא כנ"ל שהעולם הזה הוא רק הכנה לעולם הבא, ולזה מרמז מצות סוכה, שהוא מצער נפשו שמניח דירת קבע ויוצא לסוכתו להיות בדירת ארעי, וממילא בני הישראלים שכל ימיהם הם בבחינת דירת ארעי בעולם הזה, יקיימו מצות סוכה, אבל אומות העולם אצלם העולם הזה הוא העיקר, ואין להם רצון ומחשבה לעולם הבא, וממילא הם לא רוצים לקיים מצות סוכות, ותיכף כל אחד ואחד מבטע בסוכתו, ולא ירצו לקיים אותה בשלמות.

(מעשה שלום' מרבינו שלום מקאמרנא)

וע"פ הדברים והאמת האלה נבוא ליישב דברי רבינו הטור או"ח (סימן תרכ"ה) שהקשה למה לא ציונו השם לעשות סוכה בחודש ניסן שבו יצאנו ממצרים, ויישב קושיא זו לפי שאותו החודש הוא ימות הקיץ ולא היה ניכר עשיתנו בהם שהם ממצות הבורא, ולכן צוה אותנו השם הנכבד לעשות סוכה בחודש תשרי שאז הכל הולכים לבתיהם, ואנחנו עושים היפך שאנחנו יוצאים מבתינו לסוכה, ויהיה זה לאות שמצות המלך עלינו. אבל נאותים היה דברי קדשו, אם היינו עושים סוכה סתם, א"כ לא היה ניכר בחודש ניסן שאנחנו עושים זה לשם מצות בוראינו, אבל האמת שאנחנו עושים ומכריזים על ישיבת סוכה אשר קדשנו במצותיו, א"כ גם בחודש ניסן היה ניכר שאנחנו מקיימים מצות סוכה, לשם מצות אלהינו.

אבל על פי הצעה ראשונה שהצענו שהסוכה מרמז לבינה עילאה הוא שפיר, כאשר קצת הדברים מבוארים במורה נבוכים (ח"ג פרק מג) דבאמת אותו העת הוא זמן שהגרנות מלאים בר, ויקבים מלאים יין, והבית הברזים מלאים שמן, ואוצרות מלאים פירות, וכל טוב אדון הארץ הוא באותו עת תחת יד האדם, ע"כ צוה לנו התורה לצאת לסוכה המרמז לבינה להבין ולהשכיל שהוא ית"ש ויתרומם זכרו מאתו כל הטובות יצאו והוא הבעל הבית ואין מי שאומר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה.

כאשר דברים אלו מרומזים בתורתנו הקדושה בפסוק יעקב נסע סכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת על כן קרא שם המקום סכות' (לז יז), ולכאורה ע"פ הרז המסור בדינו דמעשה יעקב עם הדורון לעשיו היה בסוד יוה"כ, סוד שעיר המשתלח, ואח"כ תכף עשה סוכת, א"כ למה אמר 'ולמקנהו עשה סכות' אבל ע"פ הדברים הנ"ל מדויק שפיר כוננת הסוכה, ויהיה 'ויבן לו בית' מלשון הבנה, כלומר שעלתה במחשבתו שבינתו, ומקנהו זה ג"כ סוכה אל תיבת 'ויבן' שהבין במחשבתו שמקנהו הוא 'עשה סכות' כלומר לכוננה זו עשה סוכה שתכף פנה במחשבתו לכוננת הסוכה שמרמז על בינה, להבין בגדולתו שהבורא ית"ש הוא הבעל הבית, ואליו כל הונו ורכושו של אדם שייך, והו כוננת הסוכה דרך כלל.

(זכרון דברים' מרבינו אלכסנדר סענדר מקאמרנא)

בְּסֵפֶת תִּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים (ויקרא כג מב).

מבואר במדרש (זוהר ח"ג קג): שקאי על אושפיזין, היושבין אתנו בסוכת בקדמייתא תשבו. ואמרנו רמז לזה כי מספר שמותם עם ז' פעמים סוכה, יעלה 'בסכת תשבו שבעת ימים'. יעקוב דויד כנכתב בדברי הימים (א ג א), ויהיה אברהם סוכה יצחק סוכה יעקב סוכה משה סוכה אהרן סוכה יוסף סוכה דויד סוכה, יעלה מכון 'בסכת תשבו שבעת ימים' שכל אחד יש לו סוכה בפני עצמו ויום בפני עצמו.

(עשירית האיה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

אושפיזין

אמרו"ר רבי יצחק יהודה יחיאל זלה"ה, בכל שנה ושנה ליל ראשון של

הושענא רבא – שמחת תורה

הקפות

בהיות רבינו הרה"ק רבי אברהם מרדכי מפינמשוב זלה"ה בלובלין, היה בירידות עם היהודי הקדוש מפרשיסחא זלה"ה, שהעריצו ביותר, והעיד עליו שבשעה שהוא מעשן את מקטרתו, הוא מכויין את כוונות הקטורת בכיהמ"ק, כן היה שולח את אחד מגדולי תלמידיו שיהיה נוכח בשעת ההקפות שערך רבינו בשמחת תורה, וביקשו להודיע לו את הכוונות שמכוין בעת עשיית ההקפות.

(אמרי קודש)

אָז יִשִּׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלַי בְּאֵר עֵנִי לָהּ (במדבר כא יח).

רצה לומר 'אז' בני' שמונה, לרמוז על שמיני עצרת, כי יכול להיות שאיזה בני אדם ישראל הקדושים נשארו מימי הסוכות, שלא היו יכולין להמתיק דין שלהם. ותולים עד הושענא רבה ושמיני עצרת, גמר חותם של כל התפלות מר"ה ומיזה"כ ומסוכות. והוא בברכת שים שלום של חזרת הש"ן במוסף, ששם מתאספים כל תפלות ישראל מר"ה ומיזה"כ ומסוכות. והוא בברכת שים שלום של חזרת הש"ן במוסף, ששם מתאספים כל תפלות ישראל והולכים למעלה, אם ראויים לעלות, כי אז בברכת שים שלום של מוסף, הוא גודל עת רצון יחוד קבה"ו האמיתי, הכל כנודע מכתבי האר"י זלה"ה. לזה מו שנתעכב עד שמיני עצרת, שאז הוא גודל עת רצון, ונמתקין כל הדינים מישראל הקדושים. לזה היה נוהג אאמ"ר מובהק, הרב הקדוש איש אלקים, קדוש יאמר לו רבי יצחק יהודה יחיאל זלה"ה, לומר הפיוט היום תאמצנו, היום תברכינו וכו', קודם ברכת המברך את עמו ישראל בשלום. והיה רוקד ומפוזז אז, אין לשער, מחמת גודל העלאת התפלות מכל הימים טובים. ואחר השירה והזמרה, היה מסיים ברכת המברך את עמו ישראל בשלום. ואח"כ כשהיה אומר: תתקבל צלותהון ובעותהון, היה ג"כ מזמר ומרקד אין לשער.

ואפשר כוונתו הקדושה, על מה שכתב כאן 'אז ישיר ישראל' והוא כנגד שמיני עצרת כנ"ל, והוא כשלא נגמר החותם חיים שלו, מאיזה אדם עד חג הסוכות, אז יש לו עוד תקוה לתפלת מוסף של שמיני עצרת, כדאיתא נמי בזהר (ח"ג שט). וזהו 'אז' בשמיני עצרת, 'ישיר' כלל ישראל, 'את השירה הזאת' שהוא התורה הקדושה, כדכתיב: 'ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדוה את בני ישראל שימיה בפה' (דברים לא יט). ותורה זו הוא תורה שבעל פה, כדכתיב 'שימיה בפה' שהוא מלכות פה, מלכות שמים. ומהו השירה הזאת, 'עלי באר' שהיא רחל מלכות, עם כל תפלות ישראל שעובדים להקב"ה בכל השנה ובר"ה וביזה"כ ובימי הסוכות, בכל המצות השייכים לכל יום ויום. ועבור זה בודאי בלי ספק: 'ענו לה' ענה מלכות שמים מלמעלה על כל תפילותיה, שהוא על ישראל. וזהו 'ענו לה' כי הוא מבקשת תמיד עבור צרכי עמך ישראל המרוכים.

(בן בית' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא)

מסירת הפתקין בהושענא רבא ושמחת תורה

כל הפתקין ומסירת הדין, אינו אלא פסקי בית דין שבהיכל זכות מבריאה יצירה עשייה, וכיון שיצאו הפתקין, אי אפשר להם לבית דין לשנות הפסק באין פנים. וכשדנין שם האדם לחיים, הנה מלכא קדישא מושך ליה, כי חיי בידא דמלכא קדישא. שכיד בית דין אין אפשר להם ליתן חיים, אלא חיי בידא דמלכא. על כן מה שכתב בזהר בפרשת אמור, דהפתקין והפסק נמסר בהושענא רבא אמת, אבל רק מה שתלוי ביד בית דין, נגמר תיכף בהושענא רבא, אבל חיי שהוא בידא דמלכא קדישא, זה לא נגמר עד יחוד עליון שבשמיני עצרת, שאז מלכא קדישא מסכים עם הבית דין, אז נגמר הפסק למיתה, ואם מלכא קדישא מסכים לחיים, נמשך חיים, ופתקין הדין לבי מלכא. אעפ"כ אפילו בכל השנה חיי בידא דמלכא קדישא, כי הוא אינו משועבד למה שיצא מן הפתקין, ובכל עת ממשיך חיים או מושך חיים, ה' ממות ומחיה בכל עת ובכל רגע.

(זהר ח' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

וְלַהֲבָדִיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל (ויקרא י י).

'ולהבדיל' תרין דין, 'ולהבדיל בין האור ובין החשך' (בראשית א ד). לרמוז על ממשות איזה אנשים ששותין הרבה יין שרף שיהיה להם אור והארה, וזה הארה ואור הוא מקליפות נגה, כי אצל רבינו אלימלך מליזענסק היה אסור לשתות שום משקה בימים אחרונים של סוכות עד אחר גמר הקפות, שלא יתערב זר בשמחת של קדושה, וזהו 'ולהבדיל בין האור ובין החשך' של עצבות, לא יהיה זה הענין על ידי שתיות משקים, כי אם על ידי התורה מאירת עינים ומשמחת לב, אמן כן יהי רצון.

(היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה יִרְאָה כָּל זְכוּרָה אֶל פְּנֵי הָאֵדָן הַזֶּה (שמות כג יז).

כי יש שני מיני השפעות שהקב"ה מנהיג העולם, יש שפע שהקב"ה נתן לחיות העולמות הכרחי, וכל האומות מקבלין שפע משם, אבל אין זה כוונת הבריאה, כי אם להתנהג כפי מעשה בני אדם שיוסיפו שפע ואור אף בהשפעות מזון הכרחי ההולך להחיות העולמות, ומי יאמר זכיתי את לבי שיהיה ניזון בורוע, וצריכים הכל לחסד הבורא.

וכדי שלא יהנו משם האומות, נתן הקב"ה לישראל שלשה רגלים שיעלו לראות פני ה' אלהיך, ולקבל השפע מאור פני מלך אף הכרחי, והוא ע"י מצות ראייה וחילוק מעשר וצדקה וחסד שעושיין ישראל בזמנים הללו, וכן בכל השנה ע"י חסדים וצדקות שישראל עושין, לא יתערב זר בשמחתם בשמיני עצרת בסוד ר"יש ח'ית מ'ם, שהמלוי עולה עצרת שעוצרת השפעה לעצמה לבניה, לבל יגע בהם זר, ועולה ארבעה עשר פעם חס"ד, והבן.

(אוצר החיים' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

אסרו חג

אִסְרוּ חַג פְּעֻבָּתִים עַד קִרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ (תהלים קיח כז).

החיצונים שחטפו את הכל. ובה פירש הפסוק, 'אסרו חג' היינו ההשפעות הנשפעים בחג, אסרו אותם בחבלים, שיגיעו 'עד קרנות המזבח', היינו שולחנו של כל בר ישראל, הנקרא 'מזבח' (הגיגה כז), שלא יוכלו החיצונים לחטוף אותם.

(נזעים שיח)

פירש הרה"ק רבי אליעזר צבי מקאמרנא זי"ע, על פי מה שאמר פעם הרה"ק רבי אברהם יהושע מאפמא זי"ע, שעשה עליית נשמה, וכשירד מעולמות עליונים הביא עמו שקים מלאכים מכל מיני השפעות וישועות לכלל ישראל, וכבואו למטה לא מצא בהם כלום, שנשארו ריק, מחמת

רבינו הגה"ק רבי שלום מקאמרנא ב"ר חיים יעקב זיע"א מעשה שלום י"ג תשרי תשנ"ח

מחצבת קודש

כדור חמישי לרבינו רשכבה"ג שר בית הזוהר הגה"ק מהרי"א מקאמרנא זי"ע, נולד רבינו הרה"ק רבי שלום סאפרין מקאמרנא זצוק"ל בשנת תרע"ו בערש מולדתו באריסלב שבגליציה, נצר לזרע קדושים ה"ה אביו הרה"ק רבי חיים יעקב מקאמרנא זי"ע, בעל ה'פרי חיים' בן הרה"ק רבי אברהם מרדכי מקאמרנא זי"ע, בן הרה"ק רבי אליעזר צבי מקאמרנא זי"ע בעל ה'דמשק אלעזר', בן רבינו הגדול רשכבה"ג הגה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמרנא זי"ע בעל ה'היכל הברכה'. ולאמו הרבנית הצדקנית מרת חיה ע"ה בת הרה"ק רבי יצחק פלאם זצ"ל דומ"ץ דק"ק קארטשין, (חתן הגה"ח המפורסם רבי שמואל אהרן ראבין זצוק"ל אב"ד קארטשין בעל מחבר בית אהרן ושי"ס), בן הרה"ק רבי דוד זצוק"ל, בן הרה"ק דוב בעריש זצוק"ל אב"ד אלעסק, בן הרה"ק רבי שלמה מלוצק זי"ע בעל ה'הדברת שלמה' מבני היכלא קדישא ושי"ב של המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, ומגוע קודש הרה"ק השר שלום בבעלזא זי"ע, (הרה"ק רבי דוד הנ"ל היה חתן הרה"ק רבי אלעזר זצוק"ל, בנו בכורו של השר שלום זצוק"ל), ושעל שמו נקרא רבינו זצ"ל.

בוצין בוצין מקטפיה ידיע כאשר קיים בעצמו מאמרם ז"ל: "הוי גולה למקום תורה", הלך למקום שלבו חפץ במדינת הגר, אצל גדולי הדור, ושם קנה לו רוב תורתו וחכמתו ומילא כריסו בשי"ס ופוסקים, כאשר רבותיו אינם גומרים עליו את ההלל, כאחד המיועד לגדולות ונצורות, ואכן תקוותם לא כיזבה בהם, כאשר עוד בצעירותו ובבחרותו יכרו בו סימני גדלות כראוי לאותה איצטלד דרבנן לכבודה של המשפחה רבת היחס, וכאחד מממשיכי דרכי אבותיו הקדושים נבג"מ, אשר תורה ועבודה נתאחדו על שולחנם תמיד והודרך על ידם.

רבותיו ומורי דרכו

ראשית דרכו בקניין דרכי התורה, היתה לו בישיבתו הרמה של הגה"צ רבי לוי יצחק גרינוואלד זצ"ל אב"ד צעהלים, שהיתה מן המפורסמות בעולם התורה, כאשר תורה וגם יראת שמים טהורה, היתה מנת חלקה, וממנה ישקו כל העדרים, מגדולי הדור שעבר שיצאו מכבשונה של מקום תורה זו, נתחבב מאוד על כל צורכי דרבנן, והם נישאו אותו מרום, ושיבחו את זך שכלו ורב תבונות לידע לצלול כותיק וחסידי בעומקן של דברים על פי דרך הסברה הישרה, וכולם משבחים ואומרים, הנה כי כן ראוי היא לבית היוצר הלוזה, שיגדל ממנו פרי קודש הילולים אשר שבחו ימלל כל פה.

כן זכה לחסות בישיבתו של הגה"צ רבי שלמה זלמן פרידמן זצ"ל אב"ד ראהוב מגדולי רבני הונגריה, אשר שילוב של לימוד העיון והבקיאות וגם הלכה בחלקי השולחן ערוך כסדר, היתה דרכה של מקומות ישיבות אלו, וכן קנה לו עשר ידות בקנייני התורה, ויהי לאיש.

משם המשיך לישיבתו של רבו הגדול והמובהק שאר בשור הרה"ק בעל מנחת אלעזר ממנוקאטש זי"ע, אשר קירבו ואמצו מאוד, כאשר חיבה יתירה נתחבב על ידו, ונתן מהודו עליו, בשתפו עמו בחיבוריו הרבים, כמו ספר 'תיקון עולם', כמצויין שם בספר באחורי השער. בישיבה זו נתגלה בכל הדרו, ועד מהרה נודע טבעו כעילוי חריף וכמתמיד עצום, מאריות שבחבורה, עד שעיטרוהו רבותיו בעטרת חכמים ובגזר ההוראה,

והסמיכו אותו רבני ודייני בי דינא רבה דעיר מונקאטש להיות מורה הוראה בישראל, ובראשם הגר"ד שליטל זצ"ל ראב"ד מונקאטש, המעיד עליו בכתב רבנות "שיוכל לשמש ברבנות כאחד המורים המובהקים", וכנזכר שם בספר 'תיקון עולם' בתואר "הבחור המוסמך להוראה".

כמו כן הוסמך להוראה ע"י הגה"צ רבי יוסף אלימלך כהנא גאב"ד אונגוואר זצ"ל, וע"י חותנו בזוו"ר הגה"צ רבי בן ציון ווייס זצ"ל הי"ד אב"ד ראסויגוף בן הגה"צ רבי אהרן ווייס זצ"ל אב"ד מונקאטש, שהיה אחיו של הרה"ק בעל אמרי יוסף מסיפניקא זצ"ל, וחתן הגה"צ רבי יעקב מאיר הכהן פריד אב"ד קאפיש זצ"ל. בהיות רבינו סמוך על שולחן חותנו, המשיך ביתר עוז לשקוד על דלתי תורה"ק ובמעלות העבודה, כאשר נרתם לעזרת חותנו בענייני דמתא וניהול עניני העיר והרבנות בראסויגוף.

אך לא ארכו הימים, וימי שלותו הופרע לו בבת אחת, כאשר חשך עליו עולמו, בהילקח מאתו אשת עוריו בעת לידתה בדמי ימיה בשנת תרצ"ט, ובאסונו כי רבה עליו, וטפלו תלוין בו, בהשאירה אותו לאנחות עם עוללו הרכים, ועל צווארו עול לכללם, ולטפלם במסירות אבהית ואם רחימאית כאחת, וגדול הצער והכאב עד מאוד, וגדולים ייסורים של אהבה כי את אשר יאהב ה' מוכיח. כאשר השמים נתעטרו בענני שחורות, ונהרות דם נשפכו, וגם צאצאיו עלו על הכורת, ונלכדו בשחיתותם, ועלו על מוקדה על קידוש שמו יתברך, ואין לתאר ולשער צערו ויגונו על עוללו שנשרפו ונאבדו מפניו, כרחם אב על בנים כאב את כאבו, ולדאבונו לא ידע גבולות ונפשו עגומה עליו מאוד.

נס ההצלחה

עוד לא הספיק להתאושש מיגונו כי רבה, קפצה עליו רוגזו של עשו, אותו איש צר ואויב במלחמת העולם הצורך הטאצי ימש"ו, וח"ו עשה כלה בעם ישראל, בהכחדת יהדות אירופה בהעלותם על כבשונות, גם במקום מושבו לא פסחה עליו הרעה, כאשר חוקקה מלכות הרשע בהונגריה חוק חדש, על כל הנתניים הזרים הנמצאים במדינה, שאינו רשום כאזרח המדינה, מלפניו מאה שנה לכל הפחות, חל עליו איסור שהייה במקום, ורבינו זי"ל, כבעל נתינת גליציה בעל אזרחות פולניה, הוזקק לקחת מקל נדודים, ולנדוד למרחקים.

אז מן השמים כיונו את דרכו של למען אשר יישאר שם ושארית לרבותינו הקדושים והטהורים מצוקי ארץ עמודי העולם ארזי הלבנון ועלה בדעתו לעלות ולחונן את עפר ארץ הקודש בדרך לא דרך באונית מעפילים בלתי מאושרת, וזכה לחונן את עפר הארץ, כאשר שם פעמיו לילך אל מקום שאיותה נפשו ועיני כל ישראל נשואות עליה, הלא הוא ארץ הקדושה משוש כל הארץ, ובכוחות מחודשים ורעננים נפח ברוחו רוח חדשה לקום ולהתהלך בארץ לבנות את עצמו מחדש, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו.

אך גם בהגיעו ארצה בחודש אדר שנת ת"ש נתקיים על ידו דברי חז"ל, שאין ארץ ישראל נקנית אלא בייסורים, מתוך ייסורי קליטה קשים, כאשר האניית המעפילים שבה הגיע היתה בלי רשיון כניסה מצד השלטונות הבריטים ששלטו אז בארץ, וכל נוסעי האנייה נאסרו על כל כבודם ותכולתם למשך חצי שנה בבית המאסר עתלית, ורק לאחר תלאות מרובות שוחררו על נפשם, וזכה לחונן עפר עיר הקודש ירושלים, ובה שכן כבוד משך כל ימי חלדו עלי אדמות.

פרק האיש מקדש

כאשר שמחתו עוברת כל גבול שהנה הגיע אל מקום מבטחים, מקום שלבו חפץ, התקבל בקרב בני הארץ אשר היו אז מתי מספר בהערכה ואהדה מרובה, ואכן כאן נתקיימה ישיבתו על המנוחה והנחלה, ואכן זכה לראות עולמו בחייו, כאשר הגאון הצדיק המקובל רבי ישראל יצחק הלוי רייזמאן זצוק"ל ראב"ד הביד"ץ בעיה"ק ירושלים ת"ו, מצא את רבינו שהוא כלי מלא וגדוש ומחויק ברכה ובקי בכל מכמני התורה, לקחו לחתן לבתו היחידה הרבנית הצדקנית מרת גולדא לאה ע"ה, וממנה זכה להקים דורות ישרים זרע ברך ה' הממשיכים את שלשלת הזהב שנגדעה במלוא עוזה לדאבון כל בית ישראל.

כאשר רק דרכה רגלו על אדמת הקודש, מיד קם כלביא וכארי התנשא כאשר יגונו בלבו וצהלתו בפניו, התרומם כאיש גיבור להוסיף פעלים לתורה ועבודה, ואכן לא ארכו הימים, ושמו הגדול נישא בפי כל, כאיש רום מעלה וראוי לאותה איצטלד בהמשך דרכי אבותיו הקדושים נבג"מ, בהתעטרו גם ע"י רבני וחכמי ארץ ישראל וחברי הבד"ץ בסמיכות חכמים שיורה הוראה בישראל כדת וכדן.

שימוש תלמידי חכמים

בשבתו בשבת תחכמוני בתוככי עיה"ק, זכה להכיר מקרוב את גדולי רבניה וחכמיה, ולשאוב מהם מלוא תורה וחכמה, כאשר בראש וראשונה העריך את גדולת חותנו זצ"ל, אשר לא זזה ידו מתוך ידיו, וגם חותנו לעומתו הוקיר לו באהבה מרובה שאינה תלויה בדבר, כבנו ממש, השפיע לו אשר מסורה לו מדור דור, וכך זכה להיות כלי מחויק ברכה מרובה בתורה והוראה, ובחכמת הקבלה אשר ידיו רב לו בהם, כאשר קבעו שיעור יחד תמידין כסידור בתורת החי"ן.

רבינו היה מקורב מאוד אצל גדולי ישראל, אשר קירבו והעריכו אותו במאוד מאוד, לקירבה מיוחדת זכה מחברי הבד"ץ הגר"ץ דושינסקיא זצ"ל והגר"ז ר' בעניגס זצ"ל והגר"פ אפשטיין זצ"ל, אף לקח חבל באסיפות הרבנים הללו, ותמיד היה מן העושים והמעשים וגם קולו היה נשמע בבואו אל הקודש, ודעתו והכרעותיו היו נשמעות במשקל רב, גם זאת לאחר שנתבקש על ידם לכהן פאר ברבנות, והוא על משמרתו יעמוד להיות בורח ממנה כבורח מן השררה והגדלות.

כן היה לו קשרים אמיצים ותמידיים עם שר התורה הגאון מטשעבין זצ"ל, והגאון בעל מנחת יצחק זצ"ל אב"ד ירושלים ת"ו, שכיבדו בכבוד ויקר, והרבו להשתעשע יחד בדברי תורה בהכירו אותו מלפנים בעיר מאנשטער עת שהה רבינו שם, ומדבריו הביא בכמה מתשובותיו שהתכתבו זה עם זה, כן היה לו קשרי ידידות עם הגה"ק מסאטמר זצ"ל, ועם שכינו רעו וידידו מרן הגר"ש אורבאך זצ"ל אשר אהב לשוחח עמו ולהתפלפל אתו בדברי תורה וחידידות, ואהב לבקר בתוך ביתו פעמים מספר.

נערץ בסוד קדושים

עוד בהיותו בארץ הגר זכה לקרבה רבה מצד גדולי ומצוקי עולם, כמו בעל הימנחת אלעזר' זצוק"ל שנחשב לתלמידו הנאמן, ותמיד הראה לו סימני קירבה מיוחדים, כאשר התבטא פעם על הכתוב "שלום שלום לקרוב ולרחוק", שאפילו אם תתרחק מאתנו תישאר קרוב, ושגם גימטריא 'לקרוב ולרחוק' מכוונים זה לזה, לרמו שאי אפשר לקרוב להיות רחוק.

בבחרתו עוד זכה להסתופף בצל קדושתם של בעל **אהבת ישראל מייזניץ** זצוק"ל בעת שהותו במקום המרחץ בקויסי, הראה לו קירבה מיוחדת במינה, כאשר השיב אותו סמוך לו בראש השולחן, עת ערכת השולחן בליל שבי"ק, ופילס לו דרך לשם בקומו מתוך העדה לפנות לו מקום ראוי ומכובד, בהתבטאו כי מה ההבדל בינו לבין עצמו, הרי שנינו הם ממקור זרע קודש.

כן עוד זכה להסתופף בצילא קדישא מרן **מהר"א מבעלזא** זי"ע, עת שהה בעיר טיטארף, ולחסות תחת חסותו משך שהותו שם, והיה רבינו מתאר את גודל קדושתו ששרה שם במחיצתו.

בארץ הקודש נפגש בשנית עם מרן הקדוש מבעלזא השית עליו עטרת פז בהכתירו בשער בת רבים באדמורו"ת, להמשיך שושלתא קדישא והאציל עליו מברכתו שיזכה לנהלו ברמה על מי מנוחות כממשיך דור אבותיו, וראוהו ראוי לאותה איצטלא, ורבים יהנו מאורו, ואכן הראה לו אותות חיבה וקירבה מיוחדת. גם לעת שנולד לרבינו אחד מצאצאיו, הטריח הרה"ק בבעלזא את עצמו לבקר בבית חותנו הגרי"י רייזמאן זצ"ל, לאחל לו ברכת מזל טוב לבבית, ושתיית לחיים.

מרן מבעלזא התייחס אליו כקרוב משפחה בהיותו נכד של מרן **השר שלום מבעלזא** זי"ע, והיה רגיל לקרוא את חותנו הגרי"י רייזמאן "מחותן" מחמת שהיה חתנו של רבינו, ועד כדי כך גדלה הערכתו אליו שהיה קם מלפני רבינו מלוא קומתו, בעת הופיע לפניו במעון קודשו והיה מצווה להכין עבורו כסא מיוחד כפי כבודו, ועפעמים אשר נעדר מקומו בשולחנה היה שואל ומתעניין בשלמו.

גם הבעי תמיד הוקרתו על היותו שותף במאמציו הרבים שהשקיע למען הצלתו מידם של הרשעים, שהיתה ידיו רב לו בהעלותם ארצה של מרן הקדוש מבעלזא ואחיו הרה"ק מבילגורייא זצ"ל, שהיתה ביניהם קשרי ידידות ואהבה מיוחדים, כפי שנראה בעליל מקשרי המכתבים הרבים שהיה ביניהם, גם בעניינים דחופים שנשלח להביא בפניו משם אחיו הק' זי"ע, וגם בתחילת בואו של הרה"ק מבילגורייא מצא לו מקום מנוחה ואכסניא בבית רבינו.

גם הרה"ק בעל **בית ישראל מגור** זצ"ל כיבדו כפי ערכו, כאשר באמנה אתו לבקרו מידי ראשי חדשים וחול המועד בלויית חותנו הגרי"י, ותמיד היה הבית ישראל' שמח בו ומושיבו אחר כבוד בכסא שהכין לכבודו בסמוך.

כמו כן הרה"ק רבי **איציקל מפשעוורסק** זצ"ל, היה מכבדו בכבוד הראוי לו, בהגיעו לפיו קוויטל, וביקשו שיעתיר בעדו, וכיבדו בנוכחותם של עם קודש בשולחנו הטהור, באמירת דברי תורה, מנהג יוצא דופן שלא היה רגיל בה, והיה משתעשע עמו הרבה בדברי תורה.

בדרכי אבותיו ורבותיו

בין סמטותיה העתיקות של שכונת שערי חסד קבע רבינו את משכנו, אך בזאת יאותו לו שלא לזוז מאומה מדרכי אבותיו, ובמשך למעלה מיובל שנים ערך את שולחנותיו הטהורים בבית מדרשו שבשכונת שערי חסד, ורבים וטובים היו מגיעים בתמידות לראות את עבודתו הקדושה, כאשר המקום היה צר מלהכיל את כל הבאים להסתופף שם, וכאשר פתח פיו בחכמה מדברות קודשו ולבו עולה על גדותיו כמעין המתגבר שזורים בחן מיוחד בגלה ונסתר, והיו הדברים נאמרים בהתעוררות גדולה ויוצאים מן הלב, ובניגון המיוחד מרבוה"ק מקאמרנא נבגי"מ, היו הקהל עומדים ונאחזים כגיצי אש היורדים חדרי בטן, ובסערת קודש היו

מעלם במעלות התורה והחסידות, ואוזניהם קשובות לכל יפלו מהם מאומה.

רבינו היה נושא לפעמים משא קודש במקהלות עם, והיו דבריו חוצבי להבות אש מתובלים במתק לשונו מדברי תורה וחרוזי טוהר, מכבשונם של גדולי החסידות שעברו, אשר ממעינותיהם של תלמידי הבעש"ט זי"ע אשר היו שגורים בפיו, וריתק את לב השומעים משך שעה ארוכה, כאשר בזיכרוננו עולים בזה אחר זה סיפורי מעשית ועובדות והנהגות מגדולי צדיקי קמאי, אשר ראם וגם שמעם מפי זקני וגדולי עולם, והיתה קולו נשמע למרחוק כאשר בסילודין ובחרדת קודש הזכיר והעלה על שפתי שמונתם של צדיקי עליון, ועלה על כולנה ברמת ובזיע עת הגביר מדברותיהם או הנהגותיהם של צדיקי בית קאמרנא, ובחיל ורעדה יאמרו ויזכרו במלוא עוז ותעצומות, ביודעו גם לירד לתוך נימי ונבכי לב של כל אחד ואחד, ואך קול דממה ישמע בקרב קהל מרעים, מתנשאים לעומתם לגובהי מרומים, אולי יגע בקצוה וכולו לא יראה, כי כולו אומר כבוד קדוש ותהילה.

מעבת קדשו של רבינו

וכנאה דורש גם נאה מקיים היה, כאשר קיים בעצמו גדולים מעשי צדיקים, ובכל יום היה מחשב מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי כבעל השמועה עומד כנגדו, הלא המה אבותיו ורבותיו הקדושים שבנתיבותם ופלא דרכם צעד עקב בצד גודל, לא לזוז שעל מן הדרך אשר יורהו. רבינו מימיו כמעט לא היה ישן על המטה, רק היה מסגף עצמו בשינה על הקרקע. והיה מעורר את השחר בקומו השכם באשמורת הבוקר, ובעוד ליל עמד על רגליו, והכין עצמו בסילודין לעבודת התפילה, בעסק התורה והר.

עבודה שבלב

איזה עבודה שבלב הוא אומר זו תפילה, כאן נתגלמה זכות נפשו, עת השתפכות נפשו נוכח פני ה', בהתעוררות בתפילה זכה ונפשו היתה יוצאת בדברו, כאשר היה מונה וסופר כל מילה היוצאת מפיו מתוך התרגשות ותבערת אש ברמת ובזיע, והיו פניו מאירין כלפיד אש, ורבים טובים נתעוררה נפשם בקרבם כאשר זכו להתבשם מאור הקדושה הנאפת אותם בתפלות, וכעני בפתח התדפק בדלת הרחמים, לעורר הרמים על שארית ישראל, ובצקון לחשו היה מפיל תחנונים על עם ישראל, וככלל והפרט היו עומדים נגד עיניו צרות

ישראל המרובים. רבות מסופר על אלו שנושעו על ידו, בהזכירם לפניו את כאבם וצרותם, ולבו פתוח כלב הארי להעתיר ולהתחנן עליהם. כיבד את ה' בגרונו בעוברו כשליח ציבור לפני התיבה בשבתות ובימים טובים ובימים הנוראים, בנוסח המקורי מבית קאמרנא, בהתרפקות ודביקות גדולה, בקול ערב ונעים.

תפילות רבינו עשו רושם ולא שבו ריקם, ופעל ישועות בקרב הארץ ע"י תפילותיו, וברכותיו עשו פרי. כאשר הגיע אליו מכתב בהול מעיר הבירה לונדון, על אחד שמתאונן על גוי שמציק לו ומרע לו, בתובעו סכום כביר על לא עוול בכפו, ומבקש מאת רבינו לתומו שיועיל בטובו לקלל אותו ולהעביר מעל פניו, התבטא בלשונו בקוראו אחריי "דער רוח זאל אים נעמען" (שילך לכל הרוחות), ולא ארכו הימים כאשר נתקבל על ידו מכתב שאכן בקשתו נתקבלה, וההוא נעלם במיתה משונה, בצרפו סכום כסף גדול כהכרת טובה. וכההוא שהתאונן לפניו על המשפט העומד להתקיים נגדו, ורבינו הבטיח שיעתיר בעדו, ואכן נושע על ידו בביטול המשפט כלא היה. ועוד רבות מסופר מסיפורים למכביר מאנשים שפנו אליו במצוקתם ונושעו ע"י ברכתיו.

וכמו כן מסופר מעשה פלא, בהיותו שוכב בבי"ח אחר עברו ניתוח על רגליו, התעורר באמצע הלילה ואמר לנכדו שעמד שם על המשמר, שיגיד להאדם שעומד שם "שלא ישבור את מטתי", והיה פלא שלא ראה שום אדם שם, והפציר ממנו כמה פעמים לומר כך, ובוהו שאיך רואה כיון שלא למדת מספיק היום, ואחר כמה רגעים נשבר מטתו של חולה אחר ששכב באותו חדר.

תמיד היתה לבו פתוח לרווחה לשמוע אנקת אדם בשפכם לפניו את מרי שיחם, והיה משתתף בצערם ומעתיר בעדם, ומעודדם ומרעיף טללי תחיה ותקוה למרי נפש, וברוחב בינתו ידע לירד לנבכי נפשם להקל את צערם ולכלכלם במיטב הגיונו מתוך רוב השכל ודעת.

ספריו הקדושים

ניכרת גדולתו ורוחב ידיעתו במורשת שהנחיל והשאיר אחריו ברכה בדוגמת ספריו הקדושים, שהכין בכתב יד קדשו, אמרות טהרות עריכות וסדורות, ודבריו כנחלי אש בוערות, להלהיב בני ישראל לבבות, בעת רעוא דרעוין נאמרות, ובהם נראית לעין כל אוצרות רוחו ופרי הגיונו בש"ס ומוסקים ותורת החסידות והקבלה ואגדה עפ"י דרך רבוה"ק מקאמרנא זי"ע, אשר בשמם ייקרא, 'מעשה שלום', 'נפש שלום', 'נשמת שלום', על התורה ומועדים והש"ס ועוד, אשר עדיין בכתובים וכעת שוקדים להוציאו ברוב פאר והדר בקרוב בעזה"י, וחלק ממנו מתפרסם בגליונו הנושא את שמו 'עטרת שלום'.

הסתלקותו

בליל י"ג תשרי שנת תשנ"ח נחשכו המאורות בהסתלקותו של רבינו הקדוש, וכל בית ישראל ביכו את השריפה אשר שרף השם. מסע הלוויה יצא מבית מדרשו אשר בשכונת שערי חסד, והספידו גדולי רבנים ואדמו"רים ביניהם הרה"ג ר' **ברוך שמעון שניאורסון** ראש ישיבת טשעבין, והרה"ג ר' **משה הלברשטאם** זצ"ל ועוד, דבכינא על האי שופרא דבלי בעפרא, והכתירו את בנו הגדול כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לממלא מקומו וממשיך דרכו ומורשתו הרוחנית. חסידים ואנשי מעשה ותלמידי הרבים ואלפים מבני ירושלים הלכו שפופים ודווים אחרי מיטתו וביכו על האי צדיק וקדוש שנסתלק מעלמא הדין. ומנוחתו כבוד בהר המנוחות בחלקת הרבנים בירושלים.

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל יומא דהילולא מהרה"ק רבינו שלום מקאמרנא זי"ע

צריך מקודם לעשות אתערותא דלתתא, וזהו 'האוינו השמים ואדברה' ה' קודם לו', לרמוז שמקודם כשרוצה לתקן הבחינה של 'האוינו', או צריך הוא להקדים אתערותא דלתתא שזה מרמזו ה' של האוינו, וגם און מרמזו לה' של שם הוי"ה (ע"ה שער אח"ב), ועי"ז יתקן הבחינה של 'ואדברה' השכינה, כי יש בחינת דיבור ובחינת קול, קול הוא בת"ת ודיבור היא מלכות (שער היהודים פ"ב), ואז יהיה 'ותשמע הארץ אמרי פי' שאז יהיה כסדרן הוא"ו קודם ה"א, ועי"ז יהיה התיקון של 'ותשמע' בחינת און, שימשיכו אורות האון בחינת שם ס"ג למטה, ועי"ז יהיה תיקון העולם, 'אמרי פי' א' מא'מרי ופ"י בני' יחוד צ"א, 'מרי' מא'מרי בני' ג"ר, ונ"ר ר"ת ג'פ"ש רוח בחינת זו"ן, היינו דאז יהיה היחוד בשלימות, ואז ירד השפעות טובות 'ערף כמטר לקחי' וגו'.

וגם הר"ת 'האוינו השמים ואדברה' ותשמע הארץ אמרי הוא שם הדעת אהו"ה, דזה אמרו חז"ל (סוטה ג.) אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שמות, ולכן מרומז כאן השם הדעת שהוא צריך לתקן.

ולכן כתוב בהפטרות 'קח טוב' כי מו"ב בני' שם הדעת אהו"ה שנתקן ע"י שעושים תשובה, ועי"ז 'ונשלמה פרים שפתינו' שיהיה התיקון לפה שהוא המלכות.

אבל מקודם כתוב 'קחו עמכם דברים' לשון קשה, וכן 'האוינו השמים ואדברה' שהוא לשון קשה, כי זה מדובר באתערותא דלתתא שהוא קשה מאוד לתקן כל מה שפגם, אבל אח"כ כשתיקון או 'ותשמע הארץ' לשון רכה נשפע עליו השפעות טובות, כי 'אמרי פי' מרמז להשפעות שיוורדים למטה, כי אמ"ר ר"ת א'ור מ'ים ר'קיע, שנשפע מאור עד שמתגלם למטה בחינת רקיע.

וגם 'האוינו' און בני' נ"ה, וחסר ה' כדי שיהיה ס"ג, והה' של 'האוינו' משלים למספר ס"ג, כי זה הה' בחינת בינה משפיע להשמים בחינת וא"ו בחינת ז"א, ולכך 'ואדברה' בחינת דיבור תיקון המלכות, וזהו 'ותשמע' שנמשך בחינת און בינה, להארץ לשכינה. 'אמרי פי' היינו שע"י שקראים בתורה בטעמים ובנקודות נתקן המלכות שהוא האותיות כידוע (ע"ה שער ח פ"ו). רואים שהפסוק הזה מרמז לשם הוי"ה ולשם אהו"ה.

והנה השם של אאמו"ר הרה"ק רבי שלום זי"ע, בני' שם הוי"ה אהו"ה במילוי אלפי"ן וההי"ן, ואלפי"ן וההי"ן הם בחי' יחוד ו"ה. וגם שלום בני' שע"ו, בחינת ש"ע נהורין, הנמשך מתיקון הו' ואמת' של דיקנא דאריך בחינת פנים כמבואר ממרן הארז"ל (ע"ה שער א"א פט"ו). והו' של שלום מרמז לו"פ שם ס"ג שבני' שע"ה נהורין ש"ע נהורין הנמשכין אל הפנים עם ח' אותיות של ב' היות דחורתי דברישא דחורתי מצד פני הראש הנמשכין אל הפנים (עץ חיים שער ד פרק ה).

הקב"ה יעזור שיהיו יכולים ללמוד מהמעשים הטובים שלו, ולכל התיקונים שצריכים לעשות, ויהיה שובה ישראל עד הוי"ה אלהיך, שישבו את ו"ה עד הוי"ה אלהיך, וגם 'קח טוב' שיתקנו שם הדעת, 'ונשלמה פרים שפתינו' ותיקון הפה שהוא השכינה. ושנוכל להמשיך את דרך האבות וללכת בדרך התורה והיוראה, וכמו שאמרו חז"ל (מטהרין מו:): איבעיא להו הספידא יקרא דחיי הוי, או יקרא דשכבי הוי. ויכולים לומר שע"י יקרא דחיי, שהבנים הולכים בדרך הטוב, אז הוי יקרא דשכבי, שע"י מצות ומעשים טובים שעושה הבן משפיע לאבות למעלה התערותא דלתתא, וממילא יהיה ג"כ התערותא דלעילא שנמשך הכוח של האבות ושל האבות הצדיקים הראשונים כי הולך בדרך השתלשלות, ויושפע השפעות טובות לכל הנמצאים כאן, כי כמו שהצדיק יש לו עליה אז גם לכולם יהיה עליה, בגשמות וברוחניות, וזכותו יגן עלינו, ושיהיה שנה טובה ופתקא טבא, ובא לציון גואל בב"א.

(נאמרו ביומא דהילולא י"ג תשרי תשס"ד לפ"ק)

התאספנו היום לרגל יומא דהילולא של אאמו"ר רבי שלום מקאמרנא זי"ע, הנה אמרו חז"ל במסכת שבת (קנ"ג ע"א) והאמר ליה רב לרב שמואל בר שילת, אחים בהספידא דהתם קאימנא.

והנה עיקר צריך לראות איך להמשיך הדרך של האבות, כי רואים שיעקב אבינו ביקש 'בקהלם אל תחד כבודי' (בראשית מט ו) ופירש שם רש"י 'בקהלם' כשיקהיל קרח וכו', שם אל יתחד עמהם שמי וכו'. וכן רואים בתורה בפרשת קרח שמיחם התורה את קרח עד לוי ואת יעקב אבינו לא הזכיר, וצריך להבין הרי כל אחד יודע שלוי הוא הבן של יעקב אבינו. רק הביאור בזה, שמבואר בשם הבעש"ט הקדוש (בעש"ט עה"ת ויקהל ב') שכח הפועל בנפעל, כשהיה מביאין לפניו כלי, היה אומר כל המחשבות של האומן ע"כ. אם כן גם אצל הבנים ובני בנים יש לו חלק מהאבות כל אחד לפי הדרגה שלו, אם כן יוצא שקרח היה לו חלק מיעקב אבינו, ועי"ז ביקש יעקב שהחלק שלו לא ישתתף במחלוקת על משה רבינו, וזה רואים שתפלתו נתקבלה כי התורה לא פירט במעשה של קרח בן יעקב, רואים שהחלק של יעקב לא השתתף במחלוקת על משה רבנו.

וא"כ יוצא מזה שכל הבנים ובני בנים הגשמיים, או בנים ובני בנים ברוחניות ע"י שלומד בספריו כל אחד לפי כוחו ושייכות אליו, יש לו חלק מהאבות, אם כן כל אחד צריך להשתדל לעשות רק מצוות ומעשים טובים, וללכת באותו דרך שהדרך, וכמו שמבואר בכתבי מרן הארז"ל (שער הגלגולים הקדמה א) שכמו שיש גלגול נשמה יש ג"כ עיבור נשמה, והביאור בזה שאחד שעושה מצוה ומטהר עצמו, אז הבא למהר מסייעין לו (יומא לה:). ואז החלק של האבות שקיבל מסייע לו לעבודת הש"ת, ולהמשיך הדרך של האבות, וגם ע"י שיתדבק בדרכיו, יקבל ג"כ סיוע ועזר מוקניני הקדושים, כי זה הולך בדרך השתלשלות מוקנינו רבותינו הראשונים, עד שהגיע הכוח לכ"ק אאמו"ר זצ"ל, אם כן כל אחד צריך להשתדל שהכוח הזה ימשיך ג"כ לו.

והנה קראנו בשבת בתורה, 'האוינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי' (לכ א), צריך להבין למה כתוב בתחילה בלשון קשה 'ואדברה', ומסיים בלשון רכה 'ותשמע', ועוד צריך להבין שהר"ת של 'האוינו השמים ואדברה' ה' קודם לו' ואח"כ הר"ת של 'ותשמע הארץ אמרי הו' קודם לה', ובסוף א'.

והנראה לומר בהקדים דהנה בשבת היה ג"כ שבת שובה, וכתוב בהפטרות 'שובה ישראל עד הוי"ה אלהיך' (הושע ד ב), ומבואר בתיקו"ק (דף ס.) שתשובה הוא שמשיב ו"ה ל"ה. וזהו 'שובה' אתון ש"ב ו"ה 'עד הוי"ה אלהיך' בחינת י"ה. והמשך הפסוקים שם הוא 'קחו עמכם דברים' לשון קשה כמו 'האוינו השמים ואדברה', 'ונשלמה פרים שפתינו' הוא נגד 'ותשמע הארץ אמרי פי' לשון רכה.

והביאור בזה שזה ידוע (ע"ה שער מ"ל ד"ב) שכל עבודתנו בתורה ותפילה הוא לתקן חלקי השכינה, וכמו שאומרים לפני כל מצוה לשם יחוד וכו', כי שכינתא בגלותא, והנה השכינה מרמז לה' של שם הוי"ה, וקודשא בריך הוא מרמז לו' של שם הוי"ה, והנה כדי לתקן שיהיה היחוד ביניהם, צריכים לעשות אתערותא דלתתא ע"י תורה ותפלה, ועי"ז יהיה התערותא דלעילא, כמש"כ 'אד יעלה מן הארץ' (בראשית כו) אתערותא דלתתא, ואח"כ 'השקה את פני האדמה' אתערותא דלעילא.

ולפי זה י"ל 'האוינו' מרמז למי שלא לומד בתורה ומקיים מצוותיו, כי כתוב במשלי (כה ט) מסיר אונן משמוע תורה גם תפלתו תועבה, ועי"ז הוא עושה כל שאר הדברים שאסורים לעשות, וגם אמרו במסכת קידושין (דף כב:) און ששמעה קולי על הר סיני וכו', א"כ 'האוינו' מרמז לתיקון פגם האון.

ולכן אם האדם רוצה לעשות תשובה ומקבל עליו עול תורה ומצוות, הוא

מנהגים

א. מותר לישב בסוכה אף שגשמים יורדין ואין בזה הדיוט.

רבינו מהרי"א מקאמארגא ז"ע כתב בפ"י ע"ג ע"ג ע"ג (סוכה פ"ג מ"ח) על דברי המשנה שם ירדו גשמים, מאומתו מותר לפנות, משתכרת המקפה, משלו משל, למה הדבר דומה, לעבד שצד למזוג סוס לרבו, ושפד לו קיתון על פניו. וז"ל: ושפד לו, רבו לעבד ולא עבד לרבו חליבה, ופקא מינה דמותר ליכב אף שגשמים יורדין ואין בזה הדיוט, אלא תרבה אם הוא מרוב שמהח מלואו אינו מרגיש בגשמים מחויב ליכב בה, דגם בבית אם היה לו שמהח בביתו לא היה הולך למקום אחר, ולכן כיון ש"מ לדינא הביאו הרי"ף והרא"ש הבע"א זה מי שפד למי, וכן נהגו האדוקים והחסידים אשרי להם ואשרי חלקם, עכ"ל. וע"ע במטה אפרים (סי' תרכ"ה סעיף ט"ז) בל"ח למטה (שם ס"ק ה"ז) ובהקדמה שם. וע"ע ב"ק"מ מנחת אלעזר (ח"ד סי' ל"ח) מש"כ טעם שצדח למנהג אבותינו ודבותינו הן תלמידי הבע"ש"ט הקדוש ז"ע ע"פ שאלו נכנסו לתוך הבית גם כדורו גשמים ע"ש, וע"ע בספר אורח חיים (סי' לח סק"ה) ובמקו"מ אור"ח (סי' תרל"ב סק"ג).

ולענין ברכה: עיין בספר בית מועד שהביא דשפיר מצרכין על הסוכה אף שזרד גשם כיון שגילה דעתו שאינו מנטער, ובספר אורחות חיים מביא מהרבה פוסקים שהתירו לצדק לכחמ"ה ע"ש.

ב. כשירדים הרבה גשמים סוגרים בהכרח את הגג שמעליה [הנקרא שלא"ק] ולא נכנסים לבית.

כתב במח"ל השקל (סי' תרמ סק"ט) וז"ל: כשהגשמים יורדים וסוגרים לתחת הגג שקורים שלא"ק, מ"מ עדיף טפי לישן או לאכול תוך הסוכה, אע"ג שהלכות סוגרים, מלישן או לאכול תוך הסוכה, דתחת הדלתות לכמה פוסקים יוצאים מן הדין עכ"ל. ע"ש פטרי דינים אין עשמי. ובס' נשתי אור"ח (סי' תרל"ב סק"ג) לאחר שכתב מנהג אבותינו ודבותינו הקדושים כשירדו גשמים בלילה גשם שותף בלי הקף היו סוגרים בהכרח הסוכה הגג העשוי לפתוח ולנעול, אבל לא נכנסו לישון בתוך הבית, דבשאלמא אם הגג שלמעלה הוא על נסרים א"כ י"ל דהוי עכ"פ סוכה מדאורייתא, כיון דכיומי הגג על ע"ז הוי הפסול רק מדרבנן, משא"כ בגגות של ברוז, ע"ש מה שהאריך בזה. וע"ע בספר עו"ט (סי' מט), ובפסקי תשובות שהאריך בזה ע"ש.

ג. בליל א' דסוכות, אחרי התפלה, נכנסו רבותינו לסוכה ואתו קהל רב ושרים שם 'אדיר הוא', 'אתה הוא אלקינו שמים ובארץ'.

ד. נהגו לברך בקידוש של ב' הלילות בחג הסוכות תחלה 'לישב בסוכה' ואחר כך ברכת 'שהייתי'.

בטור (סי' תרל"ב) הביא ב' דיעות בזה. דעת הרא"ש דבלי"ב ב' יבדך ברכת סוכה לבסוף, וכן פסק בשו"ע ובדמ"א שם. ודעת אב"י הגאון שאף בלי"ב ב' יאמר זמן בלילה ראשון, וכדעת האב"י העזרי הכריעו הרא"ש והב"ח והט"ו, וכ"כ בשו"ת נודע ביהודה ובמעשה רב. וע"ע בגמנוקי אור"ח שם שכן הוא מנהג האדוקים מן תלמידי הבע"ש"ט ז"ע דגם בלי"ב ב' יבדך סוכה ואח"כ זמן ע"ש מה שהאריך בזה. ועיין בשמנהג צדורה ובשעה"ל מה שהאריך להביא את הפוסקים דס"ל כדבי העזרי ע"ש. וע"ע במשמרת שלום (סי' מג אות ב').

ה. בסעודת יו"ט טבלו פרוסת המוציא במלח ודבש.

ו. כשנכנסו לסוכה גם מבלי לאכול ולשתות ברכו 'לישב בסוכה', אבל כשנכנסו על דעת לאכול לא ברכו לישב בסוכה רק בזמן האכילה.

כתב בשו"ע (סי' תרל"ב ס"ח) וז"ל: נהגו שאין מצרכים על הסוכה אלא בשעת חליבה, עכ"ל. אמנם בספר תניא רבתי פ"ד הביא תשובת רב האי גאון לצדק על הנניסה בסוכה אף בלא חליבה, וכן שיטת הרי"ף הרא"ש מוציא בטור (סי' תרל"ב), ובחיי אדם (בכלל קמ"ז ס"ג) כתב וז"ל: מדינה גמורה לבעת פוסקים לאשונים כשצריך בסוכה ויאל לעשות לרכבו ויולא בו לא לחזור חתף, בענין שהיתה לילא גמורה, וז"ל הרי הסיח דעתו מן המלואה וקשהוור אח"כ לרד לצדק שנית, ואפי"ן ק' פעמים ביום, ואימת שנגמם אעפ"י שאינו אוכל שם מצדן שהרי גם הסיחה והעמידה שם היא מלואה דהוי כעין תדורו, וכן נהג הגר"א. ודוקא שאלא יליאה גמורה, אבל אם יאל להביא דבר לסוכה א"ל לצדק שהרי לא הסיח דעתו, וכו' ע"ש עור בסעיף טו. וע"ע בס' ארחות חיים מספינקא סי' תרל"ט בסופו מש"כ בזה.

ז. בכל יום מימי החג מברכים על ד' המינים בסוכה לפני תפילת שחרית, מלבד ביום הושענא רבה, ורבינו עורך את השלחן, פרוסת אמירת הלל, לאחר שנכנסים במיוחד מביהמ"ד לסוכה.

איחא בשו"ע (סי' תרמ"ד ס"ח) וז"ל: שחרית אחר חזרת התפלה נוטלין הולבב ומצרכין על נטילה לולב ושהחיינו וגומרים ההלל וכן כל שמונת ימי החג עכ"ל. ובסדר היום כתב וז"ל: ונהגו הצבור לישול לולב אחר חזרת ק"ש תפלת שחרית קודם שיברכו לגמור את ההלל, וטעם למנהג משום שנותן ק"ש היא קודם הג' המינים כדי שיגמור אותה וזכרת אמת וליבד ובשעה שיתחיל להתפלל תג' המינים לקיים ייחרו ע"ש שמש זמן וזמן נטילה לולב הוא מהג' המינים ויחיד וכו' עכ"ל. ובפ"ע"ה (שער הולבב פ"ג) כתב וז"ל: ענין נטילה לולב, טוב לצדק תחלה קודם התפלה, בהיות צדיק בביתו בסוכה עממה, ואח"כ שאר הגענועים והקפה, יהיה בבית הכנסת, ויותר טוב לצדק אחר הגמילה קודם הלל בהיותו בסוכה, אך מפני הראים חעשה כנ"ל, עכ"ל. ועיין מש"כ בזה בפרי קודש הולבב שם למהר"ל מזידיטשוב ע"ש.

ח. לקחו ט' בדי הדסים.

בארחות חיים מספינקא (סי' תרנ"ה) הביא משו"ת אבני לזק (אור"ח סי' פה) לעפ"י הלכה מותר ליקח ג' הדסים בכל א' ג' דדים שהם ט' דדים, ואין בזה משום כל חסוף, והביא שם דהמהר"ה מזידיטשוב ז"ע ותלמידיו לקחו ט' בדי הדסים, וכן כתב בסידור קול יעקב ע"ש.

ט. בנענועים מגיעים עם הלולב עד החזה בכל נענועי.

כ"כ בפ"ע"ה (שער הולבב פ"ג) וז"ל: אמנם סוד אורחת הארה זו אל העוקבא, היא כי כאשר תנענע ותולך ותביא הולבב כנודע, תטוין להמשיך את סוף הולבב והדם וערבה ואתרוג, במקום החזה שך, לכן כשתנענע ותולך את הולבב כנגד המזרח, תטוין צנת הבחור שתגיעו ותביאנה עד החזה שך, וכן כשתולכנה לשאר הרוחות, או עד מעלה ומטה, שתמיד צנת הבחור, תגיע ותביא עד החזה שך, כי שם הוא מתחלת פלגוף רחל כנודע. וכ"כ כשעור הכוונות (ענין סוכות דרוש ה'), מוציא במג"א (סי' תרנ"ה ס"ק י"ט) צסם כתבים דכל הנענועים יביא סוף הולבב נגד החזה.

י. בנענועים עומדים כלפי אותו רוח שמנענעים.

כן נהגו בצ"ח וברפשיץ, וכ"כ בס' דרכי חיים ושלום אות תש"פ ע"ש, וע"ע מה שהאריך בזה בצ"ח החיים (שם ס"ק ל"ו) שהביא שכן משמע ממנו האר"י ז"ל וכן נהגו חסידיו בית-אל ע"ש. אמנם במג"א (סי' תרנ"ה ס"ק כ"א) מביא דלעולם יעמוד בפניו למזרח, וכ"כ בהגה"ט (שם סק"י"ז) צסם המהר"ל ע"ש.

יא. בשעת הנענוע מנעימים בקול דממה דקה ולא אמרים כלום. אחרי הנענועים לדרום ולצפון: אמרים 'הודו לה', אחרי הנענוע למזרח: 'כי טוב', אחרי הנענוע למעלה ולמטה: 'כי לעולם', אחרי הנענוע למערב: 'חסדו'. ב'אנא ה': אחרי דרום וצפון – 'אנא ה', אחרי מזרח מעלה ומטה – 'הושיעה', אחרי מערב – 'נא'.

בענין סדר הגענועים: בש"ע (סי' תרנ"ה ס"ו) כתב שיקוף לך ימין בנענעו מזרח דרום מערב לפון. ובמג"א (שם ס"ק כ"א) הביא מכתבים דיקוף מזרח דרום לפון מעלה מטה מערב. ובב"ח"ט (סק"ג) הביא דבכתבי האר"י ז"ל כתב סדר הגענועים: דרום לפון מזרח מעלה מטה ומערב. וכ"ה בפ"ע"ה (שער הולבב פ"ג) וז"ל: בכל הגענועים אנו עושין לד' רוחות ומעלה ומטה, והם: דרום חסד, לפון גבורה, מזרח ת"ת, מעלה נאה, מטה הוד, מערב יסוד, ע"ש. כתב המג"א (סי' תרנ"ה ס"ק י"ט) דבהודו יעשה בכל חובה נענוע אחד ובאנא בכל חובה ב' נענועים.

יב. בכל לילות חוה"מ, אחרי תפילת מעריב, שרים בביהמ"ד את כל ט"ו מזמורי 'שיר המעלות'.

ענין שמתת בית השואבה בזמן שנית המקדש היה קיים, איחא בסוכה (דף נ"ה) מי שאל ראה שמתת בית השואבה לא ראה שמתה מימיו. בזמ"א יו"ט הראשון של חג ירדו לעזרת נשים וכו' חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין בפניהם באבוקות של אור בדיהן ואומרים לפנייהם דברי שירות ותשבחות והלויים בכורות ובנצבים ובמלחמים ובחולצות וככלי שיר בלא מספר על חמש עשרה מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים, כנגד חמשה עשרה שיר המעלות שצתהלים שעליהם ליום עומדים בכלי שיר ואומרים שירה. ועיין בספר יסוד וזרע העבודה (שער י"א סוף פ' י"ד) מש"כ בזה. וענין אמירת ט"ו שיר המעלות הוא עפ"י הגמ' הג"ל חמש עשרה מעלות כנגד ט"ו שיר המעלות שצתהלים.

יג. בכל יום בשולחנות היו שרים ג' אותיות מתמניא אפי. בהושענא רבה שרו את ד' האותיות האחרונות. כן שרו בליל א' דסוכות מזמור קי"א שבתהלים, בליל ב' מזמור קי"ב, ביום א' דסוכות מזמור פ"ט, וביום ב' מזמור ל"ג. בחוה"מ היה הסדר של מזמורי התהלים ששרו בשולחנות כדלהלן: א' דחוה"מ – ע"ו, ק"ב, קב"א, קב"ב; ב' דחוה"מ – ע"ז, קב"ג, קב"ד, קב"ה; ג' דחוה"מ – ל"ו, קב"ו, קב"ז, קב"ח ל"ז; ד' דחוה"מ – פ"א, קב"ט, ק"ל, קל"א, י"א, קי"ג; ליל הוש"ר – ק"ב, ס"א, קל"ב, קל"ג, קל"ד; יום הוש"ר – מזמור ט"ז.

יד. בליל הושענא רבה אוגדים את הוושענות, ואחר כך אומרים תיקון ליל הושענא רבה, ורבינו עורך את השלחן, פרוסת המוציא טובל במלח ובדבש.

טו. בשחרית עובר הרבי לפני התיבה מאדון עולם עד גמירא, ואומרים 'פרשת העקידה', 'למנצח השמים מספרים', ומדלגים על 'מזמור שירו לה' שיר חדש' ועל 'מזמורי שיר המעלות'.

פרשת העקידה אומרים כמו בראש השנה ויו"ט. ולענין אמירת המזמורים כ"כ בשו"ע (סי' תרס"ד ס"ח) וז"ל: ביום שביעי, שהוא הושענא רבא, נוהגים להרבות במזמורים כמו ביו"ט.

טז. הלל הגדול ושירת הים אומרים פסוק בפסוק.

יז. אחר ברוך שאמר אומרים 'מזמור לתודה', ולא אמרים 'מזמור שיר ליום השבת', אומרים 'שיר המעלות מעמקים', ולא אומרים 'נשמת'.

מעשה אבות

סוכתו של רבינו מהרי"א מקאמרנא זי"ע

ארבע עקרות. אעפ"כ לא נח רבינו ולאחר החג בירר בטוב מעם ודעת שהסוכה כשירה והדין אינו כה'פנים מאירות', והדין את השאלה אל הגאון ר' יצחק אהרן אייזנשטאט אב"ד לבוב זצ"ל והשיב לו בתשובה הנדפסת בשו"ת מהרי"א (ח"ב סי' קכט) שהדין אינו כה'פנים מאירות', וכפי שביאר לו רבינו בטו"ט באגרת השאלה. לשנה הבאה שלח לו ג"כ הרה"ק רבי אורי מסאמבור זצ"ל לאמור לרבינו שלפי דעת ה'פנים מאירות' הסוכה שלו אינו כשרה, הבוקר אור הגיע רבינו אל הרה"ק רבי אורי ואמר לו שהלילה הגיע אליו הגאון ה'פנים מאירות' ואמר לו שכבר בחיי חיותו חזר בו מהפסק הזה, והראיה שבחורף הבא יודפס קונטרס אחרון שלי ושם תראה שחזר אני מהפסק הזה, וגם דודו המהרצ"ה מוידוישוב זי"ע בא אליו בחלום ואמר לו שבמתיבתא דרקיעיא פסקו כמותו שהסוכה כשירה כפי שביאר דבריו באגרת השאלה לאב"ד לעמבערג.

נהגו בחו"ל כדי שלא יצטרכו לעקור ולצאת מן הסוכה בשעת ירידת הגשמים, היו עושים שלאק, והוא כעין גג ממעל לסכך הכשר שהיה סוגרים בשעת ירידת הגשמים, והשלאק היה עשוי מב' חלקים והיה נפתח מהאמצע כלפי הדפנות באופן שעובי השלאק עמד אצל הדפנות, ולרבינו קודש הקדשים המהרי"א מקאמרנא זי"ע היה השלאק עשוי באופן שהב' החלקים היו נפתחים מהדפנות כלפי אמצעית הסוכה, באופן שעובי השלאק היה באמצע הסוכה בזמן שלא ירד גשמים. שנה אחת שלח הגאון רבי יהושע העשיל פרנקל תאומים זצ"ל אל רבינו בליל חג הסוכות לאמור לו שהסוכה שלו אינו כשרה ע"פ פסק ה'פנים מאירות' בשו"ת שלו (או"ח סו"ס ס"א) שכהשלאק עומד באמצע הסוכה הרי הוא כסכך פסול באמצע הסוכה ופוסל כל הסוכה, ושלח לו רבינו בחזרה שהסוכה כשירה והראיה שאברהם אבינו אושפיזא עילאה היה הלילה הזה עמי בסוכה, וגם זכיתי ופעלתי אצלו עבור

המשך מנהגים

א. ככתוב ברמ"א (סי' תרסד ס"א). ב. כ"כ בשלחן הטור (סי' נ"ט). ג. ככתוב ברמ"א (ס"ט). וכלבוט שם כתב הטעם שלא לומר נשמת כה"ד ח"ל: שאין הגשמה מתחמלת בשמחת יום זה כמו בשאר ימי גמור עכ"ל.

יח. מתיריים האגד של הלולב לפני הלל.

כתב הטור (רי"ט סי' תרסד) ח"ל: ויש נוהגים להחיר בו אגודו של לולב, סמך לדבר דכתיב כפת חסר ו', פי' ו' ימים יהיה כפות ולא יותר עכ"ל. ובצ"ח שם כתב ח"ל: פי' כפת חסר ו' ו' כתיב משום דו' ימים קשור ודומה לכף אחת וציוס השביעי מחירין אותו. וכן כתב המרדכי בשם רבינו אבי העזרי. והטעם, משום דהגענעט הוא לעלור הטללים רעים ורוחות רעות וכשסותר אגודו מנענע בו יותר וכיון שעכשוי הוא גמר החתימה למים מחיכים אגודו כדי לנענע בו היטב עכ"ל.

יט. בהושענא-רבא כנסות היום לערוב באים הקהל אל סוכת הרבי, והתפללו מנחה ושרו 'אדיר הוא יבנה ביתו בקרוב', ואתה הוא אלהינו בשמים ובארץ. לאחר אמירת יהי רצון שלפני יציאתו מהסוכה מניח ידו על הקיר של הסוכה ונשקו, והולכים בריקודים ושירה לביהמ"ד.

כתב בס' ק"ה החיים (סי' תע"ה סק"ט) בשם הש"ס ח"ל: וראיתי מנני עליה המחצבים

מלות היו מנשקין המלות והמרוך וכל המלות דעת מלכותו, וכן הסוכה דכניסתה וציליאתה וכן ד' מינים שכלוב והכל להצב המלה עכ"ל.

כ. בשמיני עצרת אומרים בתפלה ובקדוש 'את יום חג שמיני עצרת הזה'.

כ"כ רבינו מהרי"א מקאמרנא זי"ע בהיכל הדרכה (דברים ק"ה ק"ג) ח"ל: ועיקר הנוסח בשמיני ע"ה יום השמיני חג העצרת הזה' כנמצא בזוהר וברמב"ן ורבינו (הרמב"ם בסדר התפלה) ובכל הראשונים, נוסח מקובל מן אנשי כנה"ג, וכן דעת האחרון הקדוש הלבוש (סי' תרס"ח) ואין לפגום ולשנות כלל נגד כל הראשונים והאזהרה, וכן דעת מרן והסו"ע סי' תרס"ח [ח] ועיקר עכ"ל.

כא. סדר ההקפות נוהגים עפ"י סדר המקובל ממהרא"ם מקאמרנא זי"ע עפ"י מה שגילה לו הרה"ק מהרי"א מלובלין זי"ע.

מובא בספרו זכרון דברים בסופו (קפו) ח"ל: מה שגילה לי מורי הקדוש מהרי"א מלובלין וזה לי לאמור בשמיני עצרת, ע"ש כל הסדר.

כב. לא אוכלים בשמיני עצרת בסוכה לא בלילה ולא ביום.

כ"כ רבינו מהרי"א מקאמרנא זי"ע בחולת החיים פר' אמור ובפר' ראה, ע"ש, וכן נהגו כל תלמידי מרן דבעש"ט זי"ע.

הגנו מתכבדים להזמין את כל קהל הקודש, מתפללי ולומדי בית מדרשינו

לרגל יומא דהילולא דרבינו הגאון הקדוש

מרן רבינו **שלום סאפרין** זצוק"ל

מקאמרנא

זכותו יגן עלינו אמן.

בעמח"ס מעשה שלום, נפש שלום, נשמת שלום.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יערוך את שולחנו הטחור ביום שלישי י"ג תשרי בשעה 1:30 בעהרים בהיכל בית מדרשינו

זכות רבינו הקדוש ימליץ טוב בעדינו אכי"ר

הגבאים

עליה לצינו הקדוש תתקיים בשעה 11:30 בחדר המנוחות